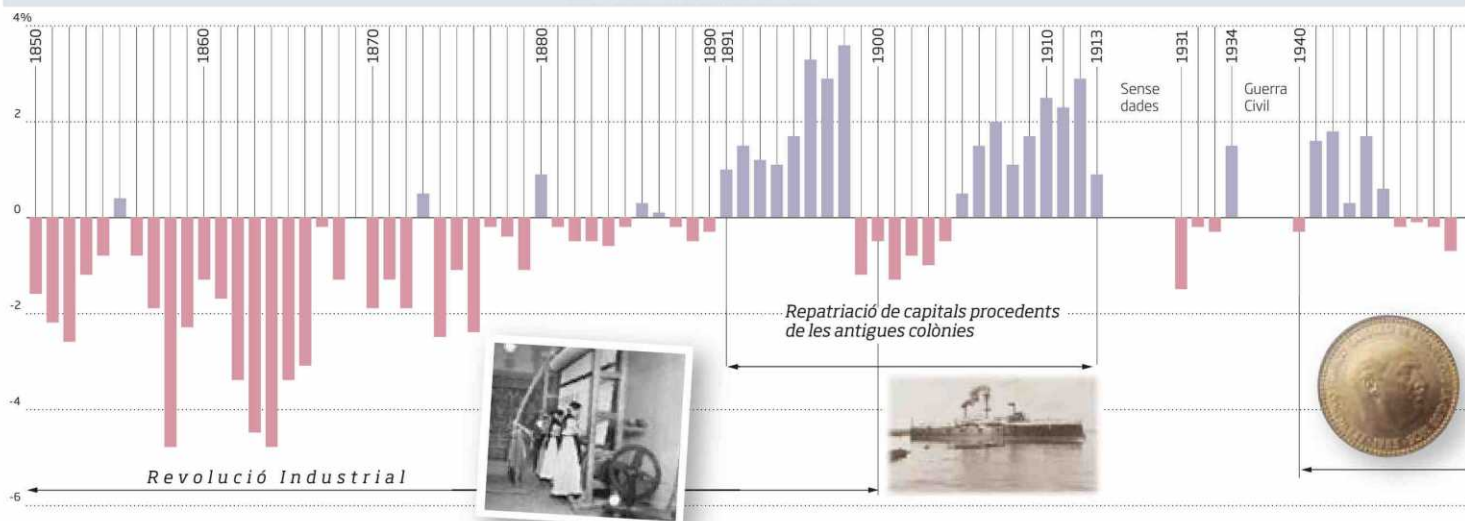

HISTÒRIA MACROECONÒMICA

Balança de pagaments per compte corrent (1850-2007)

En percentatge del PIB

La balança de pagaments per compte corrent registra totes les operacions d'un país amb la resta del món en comerç (importacions i exportacions), serveis (compra i venda de serveis turístics, bancaris, etc.), rendes del treball (remeses dels emigrants) i pagament de dividendes.

Font: "Historia económica de la España contemporánea" (Albert Carreras i Xavier Tafunell, editorial Crítica 2010) / Gràfic: Esther Utrilla

En la Revolució Industrial el dèficit exterior va servir per augmentar la productivitat de l'economia, a diferència del que va passar abans d'aquesta crisi. ENRIC CASTELLÀ / AFB

La dècad

Abans de la crisi Espanya va perdre una ocasió històrica per aprofitar la ingent entrada de diners i millorar la productivitat de l'economia

Anàlisi

ÀLEX FONT MANTÉ
BARCELONA

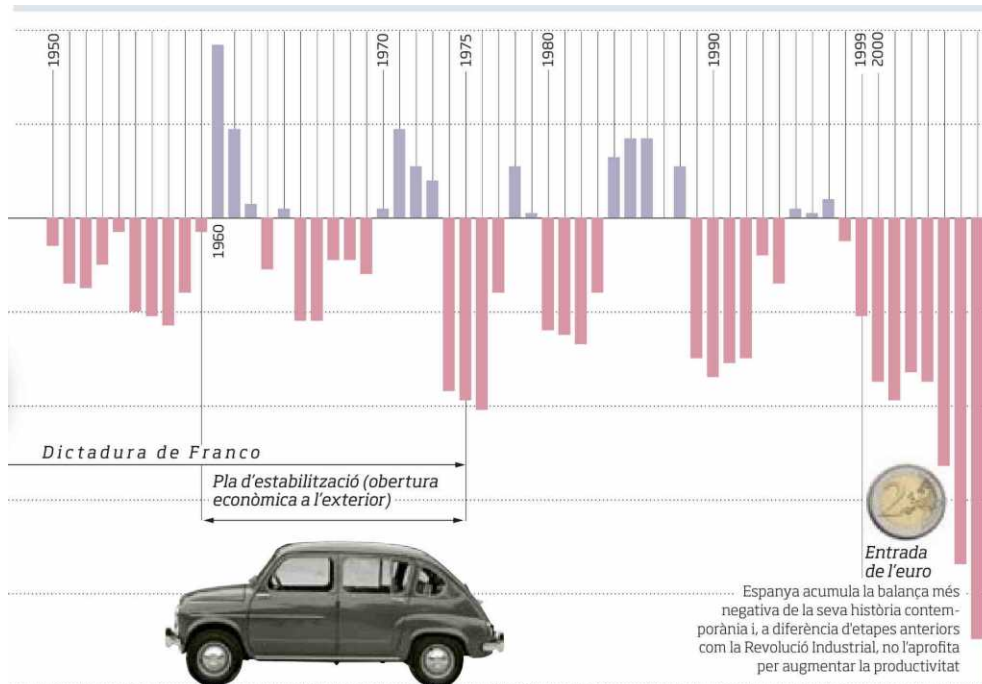
Espanya s'encamina probablement cap a una dècada perduda. Aquest estiu es complirà el tercer aniversari de la crisi econòmica que, segons la majoria dels experts, encara trigarà uns anys més a desaparèixer completament. 2015, 2016 o 2017 podrien ser els anys de la recuperació definitiva. Mentre això no arriba, Espanya seguirà lamentant haver desaprofitat una de les èpoques més daurades de la seva economia: la dècada malgastada.

L'entrada d'Espanya a la zona euro va ser una oportunitat sense precedents que va concedir una estabilitat econòmica desconeguda fins aleshores i, al mateix temps, l'accés il·limitat als diners dels altres països comunitaris. Aquesta situació s'explica perfectament al llibre *Historia económica de la España contemporánea*, escrit pels professors de la UPF Xavier Tafunell i Albert Carreras (aquest últim és el secretari

d'Economia i Finances de la Generalitat des de l'arribada d'Andreu Mas-Colell a la conselleria). El llibre explica que aquestes condicions extraordinàries van actuar "com un fàrmac dopant" per al creixement econòmic. Les peticions de diners es van tornar "insaciabls" i, entre el 1998 i el 2007, els crèdits bancaris es van quadruplicar. "Creixiem a través dels préstecs, però no a través de l'estalvi", confirma Josep Sayeras, professor d'economia d'Esade.

Tot això va provocar la situació descrita al gràfic que encapçala aquesta pàgina: la balança de pagaments per compte corrent (que registra les operacions d'un país amb la resta del món) acumulava un saldo negatiu mai vist a la història contemporània de l'Estat. I això malgrat que Espanya ha sigut, tradicionalment, una economia propensa a tenir dèficit amb l'exterior.

"L'endeutament no va servir per generar productivitat", va lamentar Albert Carreras recentment en una conferència. "En el passat, en èpoques com la Revolució Industrial havíem utilitzat l'endeutament per fer ferrocarrils o comprar maquinària, però ara no hem invertit ni en capital físic ni en capital humà", va explicar Carreras. L'actual secretari d'Economia de la Generalitat va concloure que, simplement, "ens

Què va provocar la bombolla?

La gestió de la tempesta perfecta

Espanya troba de sobte una gran estabilitat econòmica

Quan Espanya va entrar a l'euro, l'any 1999, el consum de les famílies es va disparar i, durant la següent dècada, els crèdits bancaris es van quadruplicar. Segons el llibre *Historia económica de la España contemporánea*, aquesta eufòria s'explica per la desaparició de les barreres entre països i per l'estabilitat econòmica que es va trobar Espanya sobtadament. Fins aleshores l'Estat havia sigut "una economia de llarga tradició inflacionista i inestabilitat" que, de cop, es va trobar una gran i prolongada reducció dels tipus d'interès.

Enorme revaloració dels pisos i els actius financers

Els autors del llibre consideren que també va ser clau "l'efecte riquesa" derivat de l'extraordinària revaloració no només dels actius immobiliaris -més coneguda-, sinó que també dels actius financers. Entre el 2003 i el 2007, el preu de les accions cotitzades a borsa va augmentar un 130%. No hi havia problemes de liquiditat.

Creixen els llocs de treball, però són de poc valor afegit

El 1996 Espanya tenia, com ara, un gran problema d'atur. Hi havia el mateix nombre de treballadors ocupats que el 1974. Durant els onze anys següents es van crear sis milions de llocs de treball, una cosa mai vista, tant pel que fa a la quantitat com a la velocitat. Però la immensa majoria van ser llocs de treball de poc valor afegit i efímers.

a malgastada

hem gastat" tots els diners a què vam tenir accés sense obtenir-ne cap fruit a llarg termini.

En comptes d'utilitzar un entorn tan favorable per fer inversions productives (centres d'investigació puntera, maquinària de valor afegit, creació d'empreses, etc.) tant els ciutadans com les empreses van preferir utilitzar la riuada de diners per fer "inversions poc productives, com la construcció d'habitatges o certes infraestructures i equipaments de dubtosa rendibilitat social", segons explica el llibre.

"La majoria d'empreses, atretes per l'enorme revalorització immobiliària no residencial, es van sentir temptades per aquest tipus d'inversió". Les inversions en béns d'equip (maquinària) van créixer a un ritme anual del 5,6%, lluny de les quotes registrades en èpoques similars del passat.

La crisi del deute

El deute públic espanyol és elevat (60% del PIB), però força més baix que el d'altres grans potències com Alemanya (80%), França (81%) i Itàlia (119%). El gran problema d'Espanya és el deute privat, és a dir, els diners que deuen els ciutadans i les empreses. El deute privat espanyol és del 300% i, per tant, quintuplica el deute públic. Una vegada més, si aquest deute s'hagués traduït en inversions de qualitat almenys hauria servit d'alguna cosa. Però, majoritàriament, tant els ciutadans com les empreses van destinar els diners a inversions de poc valor afegit. Principalment, pisos.

En aquest context, l'esclat de la crisi ha tingut conseqüències de magnitud històrica. El 2009 l'economia espanyola va caure un 3,6% (la principal davallada des de la dècada de 1940) i el dèficit va arribar al 11,2% (un nivell rècord mai registrat). Aquestes dades han provocat que ara es dubti sobre la solvència de l'economia espanyola i, per aquest motiu, ni l'Estat, ni les empreses, ni les famílies poden accedir

al crèdit amb la facilitat amb què ho feien abans.

Ja fa gairebé tres anys que arrosseguem aquesta factura i encara queda temps perquè acabem de pagar-la. "Ens vam comportar com si fóssim nous rics", sentència Sayeras. Primer vam malgastar una dècada qui sap si irrepetible i ara ens trobem enmig d'una dècada perduda. En total, vint anys desaprofitats. —

El deute privat es dispara i, de cop, es tanca l'aixeta

Abans de l'entrada a l'euro, el deute de les famílies era "moderat i inferior al de les llars dels altres països" de la zona euro. Però els espanyols es van endeutar "en extrem" per adquirir un habitatge. El deute de les famílies va créixer del 60% el 1998 fins al 140% el 2007. A cap país desenvolupat es va viure una cosa similar. I, de sobte, amb l'esclat de la crisi, l'accés al crèdit es va tallar.

Els ciutadans i les empreses espanyoles van desaprofitar la facilitat per accedir al crèdit i, en comptes de fer inversions en tecnologia punta, centres d'investigació o creació d'empreses, van preferir destinar-los a inversions poc productives. EFE